

Udgorn Dydd Grâs, ac udgorn Dydd Sarn.

P R E G E T H

A R Y R

Achlysur o'r Ddaergryn, a fû yr eilfed
Dydd ar hugain o Ebrill, 1773,

Mewn amryw Fannau o ogledd Cymru;

Wedi ei chymmeryd allan o MAT. xxiv. 7.

"A Ddaergrynfau mewn mannau."

Gan y Parchedig Mr. JOAN MORGAN,

Gynt Curat Lledrod a Gwnnws yn Swydd
Geredigion, ond yn bresennol Curat Llan-
beris yn Swydd Gaernarfon.

At yr hwn y chwanegwyd Cerdd, ar yr un
Achosion, gan EVAN JAMES, Gwerthwr y
Llyfr hwn.

Argraphwyd yn y *Mwythig* gan J. Eddowes,
1773.

Llyt

Anwy

X Ma
i t

dweud.

Angu

enaid a

herwydd

olygon y

dy anhe

enw Ie

amser p

y mae'r

gan hyn

esyll w

ennyfi

esferydd

Duw y

ri preg

o! foa

brwy a

lwg dr

uhyd, y

Dolch

ce.

44

4

6

109

Llythyr yr Awdwr at y Darllenydd.

Anwyl Frawd,

Y Mae Cenadon Duw yn y Tîr, ac mae 'n achos i ti a minneu wrando pa beth y maent yn eu dweud. Y maent yn rhybuddio pawb o honom, fod Angeu a Barn yn neshâu attom; rhag ofn i titheu, enaid anwyl, edifarhau pan elo hi yn rhy hwyr, o herwydd dy galon galedwch, sef gyda Difes goâi dy olygon yn y poenau tragwyddol. 'Rwy fi, gan hynny, dy anbeikwng frawd, yn rhoi iti rybudd dros, ac yn enw Iesu Grist, i feddwl am dy ddiwedd. Y mae amser pawb o honom yn dirwyn ymmaith yn ddyfal; y mae 'r barnwr yn sefyll wrth y drws; tyred allan gan hynny, i wneud dy gymmod ac ef. Y mae e'n sefyll wrth y drws ac yn curo am danat. Nid oes pennyfi tu ag at hynny yn bresennol, ond dangos iti esferydd y ddaergryn a fû yn yr amser diweddar. Duw y roddes y gair, a mazwr oedd mintai y rhai ni pregethant, medd y Salmydd. A'r Arglwydd a wll fod yn dda, bregethu iti y bregeth ganlynol, a hwy achlysur allan o Arwyddion dydd barn, roi iti lwg drwy ffydd ac adnabyddiaeth ar yr oen difrych-lyd, yr hwn sy 'n tynnu ymmaith bechodau 'r byd. Diolch i Dduw am hynny, a gweddiâ drososinnau,

A 2

J. W.

P R E G E T H, &c.

A R

MAT. xxiv. 7. Y rhan olaf o'r adnod,

"A daergrynfau mewn mannau."

Y MAE y Disgyblion yn y bennod hon, yn gofyn i'n Iachawdwr, Pa arwydd a fyddai cyn dydd y farn a dinistr Ierusalem? Y mae ynteu yn eu hatteb, ac yn dywedyd ynghyd ac amryw o arwyddion eraill, y byddai Daergrynfau mewn mannau o flaen dinystr Ierusalem, ac o flaen dydd y farn.

Y mae'r ysgrythurau yn fôn am ddau ddiwrnod pennodol, ac sydd yn perthyn yn neullduol at eiriau y testun; sef, Dydd grâs a dydd barn. Actau xvii. 31. Ac y maent yn cynnwys hefyd, ddau udgorn perthynol i'r ddau ddiwrnod yma. Ef. lviii. 1. Ioan v. 25, 28. 1 Cor. xv. 52. Eze. xxxiii. 3.

A bod Daeargrynfau yn arwydd o ddydd y farn, yn gymmaint a bod yr athrawiaeth hon mor amlwg, nad rhaid eu hagoryd; mi ymresymmas oddiwrthi, mewn perthynas i ddau beth. Yn

I. Mewn

I. Mewn perthynas i Udgorn yr Efengyl.

II. Mewn perthynas i Udgorn Barn.

III. Mi a wnaf ddefnydd o'r cwbl.

I. Y mae 'r Udgorn cyntaf yma yn ein galw i ymofyn trugaredd ddydd grâs, rhag ini gael ein gwrthod ddydd barn. Fe fyddai yn anfeidrol well ini, gyfeillion anwyl, wrando lais yr Iesu, yr hwn sydd megis udgorn yn galw o feirw, i'n tynnu o dywyllwch mewn amser; rhag ini etto orffod gwranddo arno yr ail waith, yn dywedyd, Cyfodwch feirw a deuwch i'r farn. Oh Dywyllwch tragwyddol! pan y byddo drws trugaredd gwedi ei gau, canys daeth y farn; y gair trymaf a fydd gan rai iw adroedd y pryd hynny, o'r holl eiriau a ddywedasant erioed. Diollgarwch i'r Duw-Dyn Christ Iesu, sydd ddyledus arnom, am iddo ein cadw yn ddi berigl yn ddiweddar, mewn lle mor gyfyng; pan 'roedd udgorn gras ym mhron rhoddi 'r dydd i udgorn barn. Crynnodd y ddaear; ond nid llawer o galonnau yn bosibl. Ein hunig Eiriolaeth yw, dan bob bygythiol farn, Gad ef y Flwyddyn hon etto. Luc. xiii. 8. Llais y ddaeargryn, a phob arwydd o farn yw, gwyliwch; yr hyn y dywedodd yr Iesu fe ai gwna er arwydd. Cyn y diwedd, efe a ddywedodd, y byddai daeargrynfau mewn mannau. Hynny a ddaeth lawer gwaith, megis yn diweddar. Y mae 'r Arglwydd gan hynny, un ac a geidw ei air. Ymmhellach, llais ddaeargryn yma oedd,

ffowch garchorion gobeithiol i'r ddinas noddfa wele 'r barnwr yn dyfod; mae 'r Sefsiwn fawr yn agosáu.

Pwy o honoch yn gwrando neu yn darllen y papuryn hwn, a ddichon dywedyd iddo glywed llais Iesu Grist yn ei ymofyn, ac yn ei anfon i'r wîllan. Y mae fy nefaid i yn gwrando ar fy llais i. Ioan. x. 27. Gwyn ei fyd y cyfryw a ddichon ddywedyd hynny o'i galon. Fe fydd y cyfryw yn nydd barn, yn clywed y sentens neu farn; Dowch yn eiddo i hûn. wedi clywed yn effeithiol, Dôs i'r wîllan yn nydd grâs, a pheth bynnag a fyddo cyfiawn, mi a rhoddaf iti. Bydded i'r dammeg hon, trwy nerth ysbryd y gras, eich rhoi bawb o honoch, nad oes dim ceiniog o wobr yn nefoedd y gogoniant, heb weithio tro yngwîllan nefoedd grâs. Actau ii. 47. Dat. xxii. 12. Y mae yn beth afresymol yngolwg y byd, i'r naill feistr dalu cyflog i un am wasanaethu meistr arall, medd yr Iesu yn yr efengyl. Ni ddichon neb wasanaethu dau Arglwydd, am hynny ni wiw disgwyl am wobr ond gan un. Ymmhellach, nid oes dim or fath beth a bod heb wasanaethu un o'r ddau feistr yma: Y mae ein Iachawdwr yn sôn am danynt, sef, Duw a Diafol; etto ein barn gnawdol ni a ddywed mae Maddeuant yw i'r Arglwydd, pan ymadawo dyn annuwiol yn ei bechod heb edifeirwch, ac ymddangos mewn barn ei bardynnu, er ei fod gwedi gwasanaethu Satan dros ei holl ddyddiau, a rhoddi iddo fywyd tragwyddol.

Dyma

Dyma gam-gymeriad mawr iawn; pan y mae ein lachawdwr yn dywedyd, mae 'r hwn a gredo a fydd cadwedig: Ioan iii. 18. 36. Lle byddo fydd y mae gweithredoedd da, am hynny, er nad â neb i'r nefoedd trwy weithredoedd da, etto nid â neb yno hebddynt; credo St. Ath. yn dyf o hyn; nid yw yn dywedyd ond yr un geiriau a Ioan y v. 29. Ymmhellach; darllenwch er goleuni cadarnach ar y pwynt yn llaw, yr 11fed erthygl a'r 12fed, pa rhai ydynt agoriad eglur ar y 'sgrythurau o'r natur yma. Etto rhown y blaen i'r Bibl sanctaidd, ond ar yr un amser, na'ddirmygwn ei weision a'i lawforwynion. Fe fu dda i Naaman yfdyried a gwrando ar lais ei gaeth-forwyn ac ar ei weision, wedi gwrando ar Elifeus y prophwyd. 2 Bren. v. 3. 13. Nid oes dim myned i mewn, gan hynny, i nefoedd y gogoniant, heb gael Crist yn nefoedd gras. Y mae n rhaid myned i mewn i'r cyffegr cyn myned i mewn i sanctaidd sancteiddiolaf.

Gwyn eu byd y bobl gan hynny a adwaenant hyfryd lais Iesu Grist, fel udgorn awdurdodol yn eu codi o'u pechod, fel Lazarus o'i fêdd. Dyma 'r unig bobl na ddychrynant pan fyddo nefoedd a daear yn ysgwyd, y sêr yn syrthio, ac felly yn y blaen. A,thuag at ini gael prawf o hynny mewn rhan, cyn y delo yn gyflawn, mae 'r Iesu wedi dywedyd y byddai i'r ddaear ysgwyd weithiau cyn hynny; A Daergrynau, &c.

Oh! na foliannem yr Arglwydd am ei ddaioni a'i ryfeddodau i feibion dynion. Peth mawr oedd

bod y ddaear ar y ddaegryn yn crynnu mewn rhai mannau, ac nid ymmhob mann. Y mae amryw yn y gymdogaeth hon, heb ei chlywed mewn modd yn y byd. A Daergrynfau mewn mannau, medd y testun. Y mae 'n rhaid ini wybod, gan hynny, mai y Duw Hollalluog fydd yn cynnal yr holl greadigaeth; o waith nad all un dyn daearol gynhyrfu y naill ran i'r glôb trigiannol. Yn gymmaint ac mae eiddo Duw yw 'r gallu, eiddo Duw yw 'r gogoniant hefyd yn neulltuol, am na buafom ni yr awr hon, wedi cael ein llyngcu i'r ddaear gyda Cora a'i luoedd:—Na, medd yr Iesu, gâd ef O dad, y Flwyddyn hon etto.

II. Y mae 'r udgorn gwaethaf, a'r udgorn gorau etto 'n ol, i Cor. xv. 52. sef, udgorn dydd barn.

I. Y mae udgorn yr Efengyl, sef, llais Iesu Grift trwy ei weinidogion, yn galw dynion i ryfel yn erbyn eu gelynion, ac i heddwch a Duw. Oh! na bai fwy o ymrôad ynom i ffoi rhag y llid y fydd; rhag llid yr hwn fydd yn eistedd ar yr orfeddfaingc, ac oddiwrth lid yr oen. Dyma 'r udgorn gorau oll er hynny i filwyr Iesu: Y mae yn eu galw adref, gorph ac enaid. Codwch eich pennau, medd Iesu, canys y mae eich ymwared chwi yn neshâu. Luc xxi. 28. Y mae udgorn dydd barn mor fuddiol i'r credadyn hyd onid yw yn ei gyffuro, pan glywo udgorn yr efengyl yn ei alw i'r frwydr, i ryfela hyd onid yw yn dywedyd, y
mae

mae 'r amser yn dyfod ac a câf etto glywed udgorn arall yn galw o'r frwydr, megis y mae hwn yn galw i'r frwydr.

2. 'Fe wŷr y credadyn or gorau, yn y frwydr y bydd iddo gario 'r dydd; etto mae 'n rhaid cyfaddef ei bod yn dywyll arno weithiau: Ond o bosibl y bydd hynny ar rai amserau, pan y bo hi yn nesáu i dorri 'r dydd; dros brydnhawn yr erys wylofain, ond erbyn y borau y bydd gorfolled; medd un difeinydd ar yr achos yma;

Cyfurus yw milwrio mewn gobaith cario 'r dydd.

Felly y mae St. Paul yn adnabod; er gwaethaf hŷd a llêd, nid oedd dim a'i gwahana ef ac eraill oddiwrth gariad Duw yng Nghrist. Rhuf. viii. 37, hyd y diwedd.

3. Etto beth a wnawn pan edrychom ar yr udgorn ddiwaethaf yma, yr udgorn gwaethaf o'r cwbl? Oh! ffoi a wnawn trwy yr Iesu at yr Iesu y ddinas noddfa. Twr cadarn yw enw 'r Arglwydd, medd Salomon. Atto y rhed y cyfiawn, ac yno y bydd ef diogel, medd ein Iachawdwr ei hun. Pwy a'ch rhag-rybuddiodd i ffoi rhag y llid a fydd. Mat. iii. 7.

4. Gwrandawn yn enw Duw, gan hynny, ar bob math o rybuddion yn ein hannog i ddiangc rhag barn dragwyddol. Mewn amrywiol ffyrdd y geill dyn gael ei alw a'i dynnu oddiwrth ei waith yn pechu. O waith llais udgorn Efengyl Duw, yw ei Ragluniaeth ymmhob peth; felly llais Duw bob amser yw 'r ddaeargryn: *A Daer-grynfau mewn manau.*

Fe

Fe fu 'r ddaeargryn lawer gwaith yn wŷs neu yn ddyfyn i'r farn. Fe foddodd llawer o drefydd trwyddi; fel y darlllenais yn ddiweddar am ran o fynydd ym mis ebrill diwaethaf, sef, yr un mis ac y bu hi yn y parthau hyn, rhagor na thair milldir o hyd: y mynydd i gŷd a syrthiodd neu a foddodd; ac o ddwy fil i dair o drigolion, a fuant feirw tan y farn hon. Oh beth oeddem ni i gael ein harbed yn y parthau hyn? Nid am ein bod yn well y cawfom ein harbed; ond trugaredd Duw a'n harbedodd. Luc. xiii. 3. Yr wyf yn cofio am bedwar daeargryn a ddarlllenais am danynt y leni. Oh dymma rybudd ar ol rhybudd; dymma lin ar lin, ychydig yma ac ychydig accw, yn ein rhybuddio erbyn y cyfarfod mawr; ac yn dangos ini fod yr Iesu yn trafaelu o dragwyddoldeb i farnu 'r bŷd. Wele ef yn dyfod, medd St. Iudas, ar gymmylau 'r nef. Os oedd e'n dyfod y pryd hynny, y mae ef yn 'r awr hon yn siccr yn dyfod. Gwylwch, medd Iesu, canys yn y dydd na thybioch y daw mab y dyn.

5. Mi ddarlllenais am un gwr duwiol ac yr oedd y geiriau hyn yn ei glustiau bob amser, neu yn hytrach yn ei fynyddod, (er mae'r ffordd gyntaf yma sydd i lawer yn chwedl) *Cyfodwch y meirw a deuwch i'r farn*. Lle byddo udgorn yr Efengyl yn canu gyda awdurdod, ac yn dangos i ddŷn ei bechod; medd Duw wrth y prophwyd. Esay lviii. 1. "Llefa a'th gŷg, nac arbêd; dyrchafa

dyrchafa dy lais fel udgorn, a mynega i'm pobl eu camwedd, a'u pechodau i dy Iacob." Y mae yno udgorn barn yn cael mynych coffa am dano gan St. Paul a'r Theffaloniaid sanctaidd; Diddenweh eich gilydd a'r ymadroddion hyn; sef, fel y dywed o'r blaen mewn perthynas i ddyfodiad Iesu Grift yr ail waith i farnu 'r bŷd.

6. Y mae gennym ni farn neullduol i feddwl am dani. Gosodwyd i ddynion farw unwaith, medd yr Apostol, ac wedi hynny bod barn. Lle casso angydd ddŷn, fel y clywsoch o'r blaen, mewn ymadroddion eraill, dyna lle ceiff barn ef. Cefglwch fy feintiau ynghyd attafi, medd Duw, y rhai a wnaethant gyfammod a mi trwy aberth, sef trwy Iesu Grift, efe yw y gwir aberth. Felly gan hynny, yr hwn a gafodd drugaredd cyn ymadel a'r byd hwn, a geiff fyned i mewn i ogoniant yn y byd ar ol hwn. Yr annuwiol a ymchwelant i uffern, medd y Salmydd, a'r holl gedhedloedd a anghofiant Duw; sef y bobl a ymadawant a'r bŷd cyn ymadel a'u pechod a'u hannuwioldeb, y bobl a orphennodd eu gyrfa cyn gorphen eu gwaith.

Y Defnydd o'r Cwbl.

Bellach i gymmwysu yr hyn a ddywedwyd at ein hachosion tragwyddol a therfynol hefyd, ym mha le y dechreuaf, ym mha le y diweddaf? Pa offerynau a wna 'r tro i weithio gwaith Duw oddiwrth y geiriau yma, ar enaid dŷn? Oh nid

oes neb a wna hynny ond y Duw-Dŷn Christ Iesu ein Harglwydd ; nid oes un offeryn a lunier neu a lwydda yn ei erbyn ; ac nid oes un a lwyddo gydag ef hêb ei nerth ei hun yn gweithio gyda 'r offeryn. Medd ef yn Ioan, hebo fi nid ellwch chwi wneuthur dim ; a'i ddeheulaw a'i fraich sanctaidd a paroedd iddo ei hun iechawdwriaeth. Yn

1. Gan hynny, gair i rhai fydd yn myned ar frŷs tu a dinistr. Oh ! bobl gwrandewch a bydd byw eich enaid ; beth yw 'r achos eich bod yn prifio cyn lleied am waed Iesu Grift ? Gwelwch druain eich bod yng ngarchar gan y ddiafol yn ei gadwynau, megis y mae yn y Common Prayer neu 'r Llyfr Gweddï Cyffredin ; ac er ein bod yn rhwym gan gaethiwed cadwynau ein pechodau, &c. medd yr Apostol. I hyn yr ymddangosodd mab Duw, fel y datodei weithredoedd y diafol. Oh ! pa garcharor yn ei iawn bwyll na dderbynia bardwn a rhyddhâd mewn carchar a chadwynau ? Gwelwn yr Iesu, gan hynny, wedi dyfod i bregethu i 'r ysbrydion yng ngarchar trwy yr ysbryd glân, sef i'n eneidiau anfarwol. Ac a ydym ni yn ei ddibrisio, megis ac yr aeth trwy yr un ysbryd ac a bregethodd i 'r ysbrydion yng ngharchar o eiddo 'r hên fŷd cyn y diluw. Oh ! derbyniwn drugaredd fel y caffom râs yn gymmorth cyfamserol. Dychwelwch, dychwelwch oddiwrth eich ffyrdd drygi-

onus ;

onus; canys paham y byddwch feirw, a'r Iesu
y gwir fywyd yn y wlad. Yn,

2. Gair oddiwrth y cwbl at filwyr cyfduddiol
Iesu Grist. Oh! cymmerwch gyflur; mae'r Iesu
trugarog wedi gorchfygu'r byd. Pan y clyw-
och chwi yr udgorn diweddas, eich calon a
lamma o lawenydd; o waith dymma udgorn
yn galw llû i orfoleddu wedi cario'r dydd. Oh!
mae'n gyflur gennych yr awr hon glywed Iesu
trwy'r dellt; chwi gewch etto ei welad wyneb
yn wyneb. Oh! tosturiwch wrth eich cyd-
greaduriaid. Wylwch a galerwch fod y byd
annuwiol yn llawenythu yn ei dinystr tragwyddol.

Udgorn yr efengyl a glywom bawb cyn udgorn
barn. Amen ac Amen.

C E R D D,

Ar yr un yfdyr neu yr un achosion, iw
chanu ar *Chority Mistress*, neu wlêdd
Angharud.

I. **P**O B dirym ddyn daearol, clau unol clowch,
Trwy ffydd deffrowch, [dowch.
I geisio yn naddfwyn noddfa mewn gorau doniau
Ni welwn rhai arwyddion mewn moddion maith,
Ein gwawdd i'r gwaith, [daith.
Gan ddywedyd, hawb dychwelwch a deuwb i'r un
Mae amryw swm rhyfeloedd, daergrynfaoedd,
Yma a fu ;
A'r Efengyl faith ym mhob rhyw iaith,
Mewn cynnydd helaeth hŷ.
Wel, cofiwn eiriau cyfiawn brenin Sion,
Prymwr Saint ;
Daeth Duw yn ddidra a newyddion da,
Ni fyn o bla iw blant.

II. Wel, gwranda Gymru firiol, pur foreuol fro,
Air clyw mewon clô,
'Fe ddaeth efengyl gweli attat ti, ond do ?
'Os wyt ti 'n coelio bymry drwy gredu 'n gry'
Y modd y bu,
Paham y ceisi fywyd trwy ddeddf y cynfyd cu ?
'Os credi i'r Iesu 'n rasol mewn gwir ffydd fywiol
Reiol ryw, Ni

Ni wneir mewn gwg fyth droiau drwg
 Drwy gilwyg amlwg yw,
 Bydd anian yn dy fynwes glanhau prophes g'leini pryd
 'Fe farweiddia pob dynion da,
 I serchiadaio, bethau 'r byd.

III. 'Fe ddywedodd Crist ei hunan drwy burlan
 Wir ddammeg ddwys, [bays,
 Oddiwrth y Phigys irion; pan fônt yn leision lws :
 Gwybyddir wrth y rheini, neshâu mae 'r hâf,
 A'r iach a chlâf,
 Pan ddelo dyddiau clanmai y rhain a brisia 'n bras;
 Ac felly gallwn wybod fod 'n d.fod fab y dŷn :
 Rhydd farn gwir yw ar dynol ryw,
 Holl feirw a byw bob un.
 Ac felly wrth arwyddion pob argoelion yma i gyd,
 Duw sanctaidd fy, mi g'eda yn gry',
 Am lwyd ddibennu 'r byd.

IV. Yr eilfed dydd ar hugain, yn gyfan goedd,
 O Ebrill oedd,
 Y ddaeargron yn grynau, heb ammau b'âu bloedd.
 Llaw Duw sy'n gadarn nerthol, rhyfeddol faint.
 Iôr Sion Saint, [haint.
 Mae 'n dal yr holl greadigaeth pur helaeth yn ddi-
 Ystyried pob pechadur, nad yw ond llafur megis llwch
 O flaen Duw tri neu is di fri mewn pob trueni trwch,
 Nid ydyw 'n cyfiawnderau ond budron fratiau moddau
 Trugaredd rhâd fydd cyfiawnhâd [mwys,
 Holl bechaduriaid dwys.

V. Mae

V. Mae etto arwydd iti o'r-goleuni 'n glur,
 Sy o'r gogledd-dir,
 Fod dyddiau barn yn dyfod, gair hynod,
 Cyn y bo hir;
 Yr Efengyl sydd cynnyddu, er allo 'r prif
 Mae dewrion duf, [Grist;
 'Fe adwaenir wrth ei ffrwythau lle bytho graddau o
 A thwrw mellt a tharanau sydd rybudd goleu ini gyd;
 Gwir Dduw o'i ddawn sy 'n ddigllon iawn
 Wrth bechod llawm mewn llid,
 Yn groew ceisiwn grefu, cyn i myn'd er hynny yn hwyr;
 Awn at ein brawd, mewn modd tlawd,
 'Fe rhýdd ollngdod llwyr.

VI. Gan hynny bechaduriaid heb waed yn wir
 Yw glwyfau 'n glir,
 Rhedwn trwy fawrhydi cyn iddo ein torri o'r tîr;
 Ymrôwn i gyd weddio ar Shilo sydd
 Oen da' bob dydd, [rhydd;
 'Fe gymmerth ef ein gwendya i'n rhoi mewn rhydd
 Derbyniwn Grist ein Harglwydd yn ei dair swydd
 [ddedwydd ddyf;
 Sef Brenin rhad, ac Offeiriad a Phrophwyd mad in
 [mysg.
 Clodforwn ef clodforwn, adnabyddwn ef yn ben;
 'Fe a'n dwg mewn bêdd i lawen wêdd,
 Trwy amynedd byth, Amen.

Evan James, o blwy Llanfachraith,
 a'i cant, yn Sir Feirionydd.

D I W E D D.

β ;
u o
d;

ur;

;
d
d
;
z